

Klinkbyggede træbåde er vestjysk verdensarv

Af Annette Holm

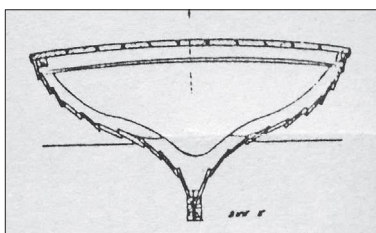
Det blev slået stort op, da de fem ringborge fra middelalderen i september 2023 blev optaget på UNESCOs Verdensarvsliste. Men ikke mange ved, at de nordiske klinkbyggede både blev verdensarv i 2021 og er de eneste vestjyske repræsentanter på den fornemme liste.

Den egnstypiske Klegod-jolle kan stadig ses i Ringkøbing, fordi der i 1990-erne blev bygget 16 både af medlemmer i Ringkøbing Smakkelau. Dog begyndte det ikke med smækker, men med en åben havbåd.

Ringkøbing Ungdomsskole havde sammen med Ringkøbing Museum et projekt, hvor unge i 1983-86 rekonstruerede en af de åbne klinkbyggede havbåde, som indtil for 150 år siden blev brugt til fiskeri på vestkysten.

Sådan er klinkbygning

Klinkbygning vil sige, at man begynder med at strække en køl og rejse stævne på den i begge ender. Hertil fæstnes planker, som kaldes bord. De er bådens ydre skal. Derefter kommer den tværbords afstivning i form af krumme træstykker kaldet bundstokke og spanter.

På Olav Martinsens tegning af Klegodjollen ses teknikken i klinkbygning.

I Danmarks oldtid byggede man både ved at udhule træstammer. For at gøre dem højere blev der sat en planke på hver side af båden, og det var begyndelsen til klinkbygning. Allerede i sen jernalder og vikingetid var den klinkbyggede båd fuldt udviklet, og især vikingerne forstod at bygge store skibe.

Byggeriet af havbåden begyndte i sommeren 1984 i Ringkøbing Museums have, og mange mennesker kiggede forbi. Det kløede i fingrene

på en del mænd for at være med, men nej, det var kun for elever i ungdomsskolen.

Projektets leder, bådebygger Olav Martinsen, holdt møde med AOF, som var positiv for tanken om, at fædre og sønner sammen kunne bygge en mindre egnstypisk jolle i et forløb, som AOF og Ungdomsskolen Ringkøbing skulle stå for. Kim Clausen, der var leder af Skjern-Egvad Museum, havde nemlig læst om projektet med havbåden, og han kontaktede Olav Martinsen.

- Kim Clausen havde en plan om, at der i Bork skulle sættes fokus på fjordkultur, og jeg fik arbejde ved museet. Det første, jeg gjorde, var at køre rundt til de lokale havne. Der hørte jeg om dem, der havde leveret en masse af de bådtyper, og jeg valgte en at bygge efter, siger Olav Martinsen.

Det var Jens Jørgen Hansens klinkbyggede Klegod-jolle, der havde et lavt skrog, som var fyldigt over vandlinjen, men skarpt under vandlinjen. Båden kunne sejle på de mange lavvandede områder af fjorden, men var samtidig bæredygtig for at kunne transportere fiskegrej og fangst. Derfor havde de fleste en dam til levende fisk. Fjordjollen var også uundværlig til fragt og persontransport.

Kun voksne mænd

Kun voksne mænd meldte sig til jollebyggeriet, så det blev i AOF-regi, og det første hold begyndte under ledelse af Olav Martinsen at bygge fem smækker i 1988. Byggeriet varede tre vintre, og pinselørdag 1991 blev jollerne sat i havnen.

- Det var vi nogle stykker, der opdagede, og vi sagde, at det skulle vi have været med til, så i efteråret indkaldte Olav Martinsen til møde, og vi var 17, der mødte op, fortæller formanden for Ringkøbing Smakkelau, Jørn Jensen.

De næste syv joller var klar til søsætning pinselørdag 1994, men endnu flere havde lyst til at bygge en jolle, så et tredje byggehold begyndte på fire smækker, som blev søsat pinselørdag 1998.

Det er et flot syn, når smækkerne sejler på Ringkøbing Fjord.

Sejlsæsonen begynder i maj, og hver torsdag sejler smækkerne ud på fjorden først på aftenen. Når de vender tilbage, er der hygge omkring grillen ved laugets hus på Fiskerstræde 28. Det slutter hen i september, og inden den 1. november bliver bådene taget op og kørt i vinterhi.

Godt 40 medlemmer

Nu er der ikke 16 smækker i havnen, for nogle sejlere er flyttet og har taget båden med sig, andre har ikke længere haft lyst til at sejle, og nogle både er solgt på grund af dødsfald. Smakkelauget har i dag godt 40 medlemmer, og gennemsnitsalderen er høj.

- Skal vi have tilgang, bliver det af folk i sluthalvtredserne, for det kræver noget at holde en træbåd. Hvert år skal der slibes og males,

og så må man ikke være blind for, at Ringkøbing er så lille et område, at man ikke kan råde over en stor båd, man kan overnatte i og tage på familietur med," siger Jørn Jensen.

Men smækkerne holder stadig til i Ringkøbing Fjord, som de har gjort i århundreder. Det er Olav Martinsen som primus motor i arbejdet med at bevare egnstypiske træbåde meget stolt af.

- Heldigvis har nogle af de ældste smækkejoller i den seneste tid skiftet ejere, så de igen bliver sejlet med entusiasme. De klinkbyggede træbåde er en del af vores kulturarv, og det er spændende, at vi har kunnet bevare dem, for det er både, der kun findes her i Ringkøbing Fjord, og det er helt unikt," siger Olav Martinsen.

